

บทที่ 3

การจัดการและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์เป็นสถาบันประเภทหนึ่งซึ่งมีลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือ สหกรณ์มีการรวมคนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มและร่วมกันดำเนินธุรกิจ ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แบ่งประเภทสหกรณ์ออกเป็น 7 ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์บริการและสหกรณ์เครดิตยูเนียน จากสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่มีการขยายตัวและมีจำนวนสมาชิกมากที่สุด

โดยลักษณะของสหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่กลุ่มบุคคลผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมตัวกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นสหกรณ์ชนิดจำกัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ การดำเนินงานจะแตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่นและลักษณะ การประกอบอาชีพ ภาระการในขอบเขตวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ เพื่อให้สมาชิก ดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะทำให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการให้บริการต่างๆแก่สมาชิกได้แก่ การให้เงินกู้ การรับฝากเงิน การ รวบรวมผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจัดการขายหรือแปรรูปออกขาย การจัดหา วัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่าย การจัดระบบส่งน้ำ ระบายน้ำ การใช้น้ำ การ ส่งเสริมเผยแพร่วิชาการเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการให้บริการอื่นแก่สมาชิก

การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจัดตั้งในหมู่สมาชิกที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันไป ตาม สภาพท้องถิ่น ดังนั้น สหกรณ์การเกษตรจึงประกอบด้วยรูปแบบย่อยของสหกรณ์ ตามลักษณะกลุ่ม อาชีพ 12 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรทั่วไป, สหกรณ์การเกษตร grp.กลาง นพค, สหกรณ์ กองทุนสวนยาง, สหกรณ์การเกษตรชุมชน, สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน, สหกรณ์การเกษตรเพื่อ การตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.(สกต.), สหกรณ์โคนม, สหกรณ์ผู้ใช้น้ำ, สหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์, สหกรณ์สตรี , สหกรณ์สมัชชารายย่อยและสหกรณ์สุรา (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550)

3.1 ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย

สหกรณ์การเกษตรแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2459 ชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นสหกรณ์ การเกษตรชนิดไม่จำกัด มีขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านตั้งขึ้นในหมู่เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำและมีหนี้สินมากมีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน จำนวน 3,080 บาท เป็นค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 80 บาท และเป็นทุนจากการกู้แบงก์สยามกัมมาจล (ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน) จำนวน 3,000 บาทวัตถุประสงค์ สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร

การรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาด้านต่างๆของเกษตรกร ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ (2550) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรไว้ดังนี้

- 1) จัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำและเหมาะสม
- 2) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ โดยวิธีการรับฝากเงินจากสมาชิกประเภทประจำและออมทรัพย์
- 3) ช่วยเหลือสมาชิกในด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ตลอดจนสิ่งของอื่นที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิกในราคายุติธรรม
- 4) ดำเนินการในด้านการตลาด โดยการรวบรวมพืชผลและผลิตผลของสมาชิก เพื่อจัดจำหน่ายให้ได้ราคาดีและเป็นธรรมในด้านการชั่ง ตวง วัด
- 5) ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการส่งเสริม เผยแพร่วิชาการเกษตรแผนใหม่แก่สมาชิก เพื่อลดต้นทุนผลิตและได้รับผลผลิตสูงขึ้น โดยการแนะนำพันธุ์พืชที่เหมาะสม แนะนำวิธีการใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องทุ่นแรงต่างๆ เช่น รถไถนา แตรกเตอร์ เกรดดิน เครื่องสูบน้ำ ฯลฯ บริการแก่สมาชิกโดยคิดราคาค่าบริการในราคาพอสมควรถ

สหกรณ์ทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดแต่ละจังหวัดโดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ให้แก่บุคลากรสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรและประชาชนทั่วไป ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการเพิ่มขีดความสามารถในด้านการบริหารจัดการ การดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการเชื่อมโยงธุรกิจ สหกรณ์สู่ระดับสากล เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และในส่วนของ การตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลการปฏิบัติงานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ดูแลด้านการตรวจสอบบัญชีโดยมีการกระจายงานการตรวจสอบบัญชีไปตามแต่ละส่วนภูมิภาคและมีการจัดตั้งสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประจำจังหวัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำด้านการเงิน การบัญชี ให้สถาบันเกษตรกร ได้อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มีสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประจำอยู่ ทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีการแบ่งเป็นเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 - 10 ทำหน้าที่คอยกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่อยู่ในสังกัด โดยส่วนนี้จะมีหน้าที่พัฒนาและวางระบบบัญชีให้เหมาะสมกับธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้คำปรึกษาแนะนำแก่สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนให้มีการบริหารจัดการด้านการเงินและการบัญชีที่ดี ทำการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จะกำกับดูแลการสอบบัญชีสหกรณ์ โดยผู้สอบบัญชีภาคเอกชน พัฒนาเทคโนโลยีและเผยแพร่สารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ยังพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชีและการสอบบัญชีแก่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.3 สรุปผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในเขตสำนักงาน

ตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่

3.3.1 สหกรณ์การเกษตรทั่วไปในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 รับผิดชอบกำกับดูแลการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ รวม 6 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน ในเขตนี้มีจำนวนสหกรณ์การเกษตรทั่วไปซึ่งเป็นรูปแบบย่อยของสหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่มีจำนวนมากที่สุด โดยภาพรวมของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 มีจำนวนสหกรณ์และสมาชิกในปี 2551 มีทั้งสิ้น 267 สหกรณ์

รวมตัวกันในหมู่वलสมาชิก 222,086 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 0.4 และมีสมาชิกขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 (ตารางที่ 3.1)

ด้านปริมาณธุรกิจ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในปี 2551 มีปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น จำนวน 12,211,424,361.30 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 1,150,274,460.79 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยดำเนินธุรกิจการรับฝากเงินมากที่สุดจำนวน 4,654,266,188.27 บาทหรือร้อยละ 38 ของปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น รองลงมา คือ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย จำนวน 3,391,794,221.02 บาทหรือร้อยละ 28 ของปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.1)

ด้านผลการดำเนินงานสหกรณ์ในปี 2551 มีรายได้ทั้งสิ้นจำนวน 4,985,874,086.77 บาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 15 รายได้ส่วนใหญ่มาจากการดำเนินธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ รายได้ธุรกิจหลักจำนวน 4,818,769,077.94 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 16 (ตารางที่ 3.1)

ด้านค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของสหกรณ์ในปี 2551 รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,811,153,004.04 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 14 ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่มาจากการดำเนินธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ ต้นทุนธุรกิจหลักจำนวน 4,238,361,852.42 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 15 และผลการดำเนินงานของสหกรณ์มีกำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปีทั้งสิ้น 174,721,082.73 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 60 (ตารางที่ 3.1)

สหกรณ์การเกษตรทั่วไปของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 มีการดำเนินงานของสหกรณ์ประกอบไปด้วยทุนของสหกรณ์ที่จัดหาแหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอกและนำทุนที่ได้มาไปลงทุนประกอบธุรกิจตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสหกรณ์มีทุนดำเนินงานในปี 2551 ทั้งสิ้น 10,711,376,196.52 บาท ประกอบด้วย แหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอก ดังนี้

โดยในปี 2551 มีเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในทั้งสิ้น 5,733,459,013.81 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 54 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 729,750,559.45 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 และเงินทุนที่ได้มาจากแหล่งเงินทุนภายในที่มาจากเงินรับฝากสมาชิกมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 28 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.2)

ส่วนเงินทุนที่ได้มาจากแหล่งเงินทุนภายนอกทั้งสิ้น 4,977,917,182.71 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 680,027,287.79 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16 และเงินทุนที่ได้จากแหล่งเงินทุนภายนอกที่มาจากเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้นมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปที่อยู่ในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์
ที่ 7 ในระยะเวลา 2 ปี

สหกรณ์การเกษตรทั่วไป	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	266	267	1	0.38
จำนวนสมาชิก (คน)	202,642.00	222,086.00	19,444.00	9.60
ปริมาณธุรกิจสหกรณ์ทั้งสิ้น (บาท)	11,061,149,900.51	12,211,424,361.30	1,150,274,460.79	10.40
การรับฝากเงิน	4,246,445,925.91	4,654,266,188.27	407,820,262.36	9.60
การให้เงินกู้	2,830,205,015.08	3,235,806,744.62	405,601,729.54	14.33
การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	2,818,717,157.39	3,391,794,221.02	573,077,063.63	20.33
การรวบรวมผลิตผล	902,007,146.29	686,143,715.10	-215,863,431.19	-23.93
การแปรรูปผลิตผล	262,045,937.20	239,931,238.98	-22,114,698.22	-8.44
การให้บริการและส่งเสริมการเกษตร	1,728,718.64	3,482,253.31	1,753,534.67	101.44
ผลการดำเนินงาน (บาท)				
รายได้ทั้งสิ้น	4,339,025,321.55	4,985,874,086.77	646,848,765.22	14.91
รายได้ธุรกิจหลัก	4,168,865,035.14	4,818,769,077.94	649,904,042.80	15.59
รายได้เฉพาะธุรกิจ	103,982,829.14	90,951,106.12	-13,031,723.02	-12.53
รายได้อื่น	66,177,457.27	76,153,902.71	9,976,445.44	15.08
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	4,229,639,111.49	4,811,153,004.04	581,513,892.55	13.75
ต้นทุนธุรกิจหลัก	3,674,534,110.74	4,238,361,852.42	563,827,741.68	15.34
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	261,758,266.46	248,129,047.91	-13,629,218.55	-5.21
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	293,346,734.29	324,662,103.71	31,315,369.42	10.68
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	109,386,210.06	174,721,082.73	65,334,872.67	59.73

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ตารางที่ 3.2 เปรียบเทียบแหล่งทุนดำเนินงานที่จัดหามาจากแหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอกของ
สหกรณ์การเกษตรทั่วไปในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 ในระยะเวลา 2 ปี

หน่วย : บาท

ทุนดำเนินงาน (บาท)	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
แหล่งเงินทุนภายในทั้งสิ้น	5,003,708,454.36	5,733,459,013.81	729,750,559.45	14.58
เงินรับฝากจากสมาชิกคงเหลือสิ้นปี	2,497,482,798.32	2,953,416,909.37	455,934,111.05	18.26
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่า	1,810,402,635.00	2,009,049,131.00	198,646,496.00	10.97
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า	254,939.52	141,778.00	-113,161.52	-44.39
ทุนสำรอง	549,986,964.51	574,624,507.34	24,637,542.83	4.48
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	203,724,713.04	220,091,991.91	16,367,278.87	8.03
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	1,588,800.00	1,854,840.00	266,040.00	16.74
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์	0.00	0.00	0.00	0.00
(ขาดทุนสะสม)	-168,349,768.90	-208,319,938.71	-39,970,169.81	23.74
กำไรสุทธิหรือการจัดสรร	2,376,490.54	5,524,622.65	3,148,132.11	132.47
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	106,240,882.33	177,075,172.25	70,834,289.92	66.67
แหล่งเงินทุนภายนอกทั้งสิ้น	4,297,889,894.92	4,977,917,182.71	680,027,287.79	15.82
เจ้าหนี้การค้า	53,938,232.32	67,577,510.50	13,639,278.18	25.29
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น	2,122,800,175.37	2,224,378,838.51	101,578,663.14	4.79
คำบารุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย	789,653.13	992,719.69	203,066.56	25.72
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	448,529,630.77	848,842,293.64	400,312,662.87	89.25
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	270,671,278.62	315,631,656.62	44,960,378.00	16.61
เงินกู้ยืมระยะยาว	61,760,498.24	51,612,519.22	-10,147,979.02	-16.43
ส่วนของหนี้ไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	89,013,381.97	24,444,532.30	-64,568,849.67	-72.54
เงินรับฝากจากอื่น ๆ คงเหลือสิ้นปี	1,000,595,438.82	1,117,064,534.04	116,469,095.22	11.64
เงินรับฝากจากสหกรณ์อื่นคงเหลือสิ้นปี	249,791,605.68	327,372,578.19	77,580,972.51	31.06
ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น	9,301,598,349.28	10,711,376,196.52	1,409,777,847.24	15.16

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในปี 2551 มีการใช้ทุนดำเนินทั้งจากแหล่งเงินทุนภายในและภายนอกของสหกรณ์ได้นำมาลงทุนในสินทรัพย์ทั้งการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนและสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ซึ่งสหกรณ์มีสินทรัพย์ทั้งสิ้น 10,711,376,196.52 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 1,409,777,847.24 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 โดยเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนหรือสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ได้รวดเร็ว ซึ่งส่วนที่เป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีจำนวนมากที่สุดคือ เงินให้กู้ยืมระยะสั้นสุทธิตั้งสิ้น 3,009,718,992.22 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 330,781,330.71 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ซึ่งเงินให้กู้ยืมของสหกรณ์เกิดขึ้นจากการให้กู้ยืมระยะสั้นแก่สหกรณ์และสมาชิก รองลงมาคือ สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นมีจำนวนทั้งสิ้น 1,409,000,445.10 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 508,437,011.76 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 56 ซึ่งสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น คือ สินทรัพย์ที่สามารถและเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว และอันดับสาม คือ เงินฝากธนาคารมีจำนวนทั้งสิ้น 950,139,992.48 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 194,979,959.07 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 26 ซึ่งเงินสดและเงินฝากธนาคารสหกรณ์ถือไว้เพื่อรักษาสภาพคล่องของสหกรณ์ และในส่วนที่เป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่มีจำนวนมากที่สุดคือ เงินให้กู้ยืมระยะยาวสุทธิ มีจำนวนทั้งสิ้น 2,770,384,280.52 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 214,275,204.08 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ซึ่งเงินให้กู้ยืมระยะยาวสุทธิของสหกรณ์เกิดขึ้นจากการให้กู้ยืมระยะยาวแก่สหกรณ์และสมาชิกที่มีระยะการชำระคืนเกินกว่าหนึ่งปี รองลงมาคือ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์สุทธิมีจำนวนทั้งสิ้น 703,237,653.75 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 55,078,836.20 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 ซึ่งเป็นส่วนที่สหกรณ์ทำการลงทุนในที่ดิน อาคาร อุปกรณ์เพื่อใช้เป็นโรงงานผลิตหรือแปรรูปสินค้าหรืออาคารที่ทำการตลอดจนเครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น (ตารางที่ 3.3)

สหกรณ์การเกษตรมีเงินทุนจากแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝาก ในปี 2551 จำนวน 4,397,854,021.60 บาทหรือร้อยละ 55 ของหนี้สินทั้งสิ้น รองลงมาเป็นเงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร เงินกู้ยืมระยะสั้นและเงินกู้ยืมระยะยาว จำนวน 2,275,991,357.73 บาทหรือร้อยละ 29 ของหนี้สินทั้งสิ้น และหนี้สินอื่นๆ 1,164,473,950.26 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 15 ของหนี้สินทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.3)

สหกรณ์การเกษตรมีเงินทุนดำเนินงานคงเหลือในวันสิ้นปี 2551 จำนวน 10,711,376,196.52 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 1,409,777,847.24 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 โดยเป็นทุนของสหกรณ์การเกษตรจำนวน 2,780,042,104.44 บาทหรือร้อยละ 26 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 273,816,448.40 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 โดยสมาชิกมีการถือหุ้นอยู่ในสหกรณ์เป็นทุนเรือนหุ้นจำนวนทั้งสิ้น 2,009,190,909 บาทหรือร้อยละ

19 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 198,533,334.48 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 เปรียบเทียบฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 ใน
ระยะเวลา 2 ปี

หน่วย : บาท

ฐานะการเงิน	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
สินทรัพย์ทั้งสิ้น	9,301,598,349.28	10,711,376,196.52	1,409,777,847.24	15.16
สินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้น	5,797,807,488.89	7,028,701,537.60	1,230,894,048.71	21.23
เงินสด	35,392,927.16	32,660,722.15	-2,732,205.01	-7.72
เงินฝากธนาคาร	755,160,033.41	950,139,992.48	194,979,959.07	25.82
เงินฝากสหกรณ์อื่น	409,614,949.18	404,027,546.91	-5,587,402.27	-1.36
เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง	28,300,700.19	8,444,865.56	-19,855,834.63	-70.16
เงินลงทุนระยะสั้น	0.00	2,503,000.00	2,503,000.00	0.00
ลูกหนี้ระยะสั้นสุทธิ	354,586,343.56	558,428,843.23	203,842,499.67	57.49
สินค้าคงเหลือ	415,670,966.12	409,085,995.26	-6,584,970.86	-1.58
เงินให้กู้ยืมระยะสั้นสุทธิ	2,678,937,661.51	3,009,718,992.22	330,781,330.71	12.35
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับสุทธิ	219,580,474.42	244,691,134.69	25,110,660.27	11.44
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	900,563,433.34	1,409,000,445.10	508,437,011.76	56.46
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนทั้งสิ้น	3,503,790,860.39	3,682,674,658.92	178,883,798.53	5.11
เงินลงทุนระยะยาว	66,516,294.00	56,403,703.92	-10,112,590.08	-15.20
เงินให้กู้ยืมระยะยาวสุทธิ	2,556,109,076.44	2,770,384,280.52	214,275,204.08	8.38
ลูกหนี้ระยะยาวสุทธิ	99,422,756.13	106,874,631.63	7,451,875.50	7.50
มูลค่าพันธบัตรสุทธิ	90,871,859.32	3,414,455.90	-87,457,403.42	-96.24
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	648,158,817.55	703,237,653.75	55,078,836.20	8.50
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	6,561,965.27	6,744,185.98	182,220.71	2.78
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	36,150,091.68	35,615,747.22	-534,344.46	-1.48

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ฐานะการเงิน	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
หนี้สินทั้งสิ้น	6,795,372,693.24	7,931,334,092.08	1,135,961,398.84	16.72
หนี้สินหมุนเวียนทั้งสิ้น	6,462,940,916.38	7,564,089,916.24	1,101,148,999.86	17.04
เงินรับฝาก	3,747,869,842.82	4,397,854,021.60	649,984,178.78	17.34
เจ้าหนี้การค้า	53,938,232.32	67,577,510.50	13,639,278.18	25.29
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น	2,122,800,175.37	2,224,378,838.51	101,578,663.14	4.79
ส่วนของหนี้ไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	89,013,381.97	24,444,532.30	-64,568,849.67	-72.54
คำบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย	789,653.13	992,719.69	203,066.56	25.72
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	448,529,630.77	848,842,293.64	400,312,662.87	89.25
หนี้สินไม่หมุนเวียนทั้งสิ้น	332,431,776.86	367,244,175.84	34,812,398.98	10.47
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	270,671,278.62	315,631,656.62	44,960,378.00	16.61
เงินกู้ยืมระยะยาว	61,760,498.24	51,612,519.22	-10,147,979.02	-16.43
ทุนของสหกรณ์ทั้งสิ้น	2,506,225,656.04	2,780,042,104.44	273,816,448.40	10.93
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่า	1,810,402,635.00	2,009,049,131.00	198,646,496.00	10.97
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า	254,939.52	141,778.00	-113,161.52	-44.39
ทุนสำรอง	549,986,964.51	574,624,507.34	24,637,542.83	4.48
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	203,724,713.04	220,091,991.91	16,367,278.87	8.03
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	1,588,800.00	1,854,840.00	266,040.00	16.74
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (ขาดทุนสะสม)	0.00 -168,349,768.90	0.00 -208,319,938.71	0.00 -39,970,169.81	0.00 23.74
กำไรสุทธิหรือการจัดสรร	2,376,490.54	5,524,622.65	3,148,132.11	132.47
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	106,240,882.33	177,075,172.25	70,834,289.92	66.67
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งสิ้น	9,301,598,349.28	10,711,376,196.52	1,409,777,847.24	15.16
ทุนดำเนินงาน	9,301,598,349.28	10,711,376,196.52	1,409,777,847.24	15.16

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

3.3.2 สหกรณ์การเกษตรทั่วไปที่อยู่ในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่

โดยภาพรวมของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่มีจำนวนสหกรณ์และสมาชิกในปี 2551 มีทั้งสิ้น 112 สหกรณ์รวมตัวกันในหมู่มวลชนสมาชิก 79,728 คนเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 4 และมีสมาชิกขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 18 จากตารางที่ 3.4

ด้านปริมาณธุรกิจ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในปี 2551 มีปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น จำนวน 3,025,986,980.13 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 264,190,170.84 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยดำเนินธุรกิจการรับฝากเงินมากที่สุดจำนวน 1,082,400,156.45 บาทหรือร้อยละ 36 ของปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น รองลงมา คือ ธุรกิจการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิกหรือธุรกิจสินเชื่อ จำนวน 866,366,135.32 บาทหรือร้อยละ 29 ของปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น และอันดับที่ 3 คือ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย จำนวน 858,706,265.58 บาทหรือร้อยละ 28 ของปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.4)

ด้านผลการดำเนินงานสหกรณ์ในปี 2551 มีรายได้ทั้งสิ้นจำนวน 1,288,761,949.96 บาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 5 รายได้ส่วนใหญ่มาจากการดำเนินธุรกิจหลักของสหกรณ์ เป็นรายได้ธุรกิจหลักจำนวน 1,217,928,155.68 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 7 (ตารางที่ 3.4)

ด้านค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของสหกรณ์ในปี 2551 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,245,206,385.73 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 5 ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่มาจากการดำเนินธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ ต้นทุนธุรกิจหลักจำนวน 1,043,610,111.61 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 6 และผลการดำเนินงานของสหกรณ์มีกำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปีทั้งสิ้น 43,555,564.23 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 6 (ตารางที่ 3.4)

สหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่มีการดำเนินงานของสหกรณ์ประกอบไปด้วยทุนของสหกรณ์ที่จัดหาแหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอก และนำทุนที่ได้มาไปลงทุนประกอบธุรกิจตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสหกรณ์มีทุนดำเนินงานในปี 2551 ทั้งสิ้น 3,781,111,567.59 บาท ประกอบด้วย แหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอก ดังนี้

โดยในปี 2551 มีเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในทั้งสิ้น 1,930,886,284.39 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 51 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 218,661,235.89 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 และเงินทุนที่ได้มาจากแหล่งเงินทุนภายในที่มาจากเงินรับฝากสมาชิกมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 28 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.5)

ส่วนเงินทุนที่ได้มาจากแหล่งเงินทุนภายนอกทั้งสิ้น 1,850,225,283.20 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 49 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 608,279,732.44 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ

ละ 49 และเงินทุนที่ได้จากแหล่งเงินทุนภายนอกที่มาจากเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ระยะสั้นมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 19 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.4 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในเชียงใหม่ในระยะเวลา 2 ปี

สหกรณ์การเกษตรทั่วไป	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	108	112	4	3.70
จำนวนสมาชิก (คน)	67,679.00	79,728.00	12,049.00	17.80
ปริมาณธุรกิจสหกรณ์ทั้งสิ้น (บาท)	2,761,796,809.29	3,025,986,980.13	264,190,170.84	9.57
การรับฝากเงิน	881,610,648.24	1,082,400,156.45	200,789,508.21	22.78
การให้เงินกู้	799,590,551.40	866,366,135.32	66,775,583.92	8.35
การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	783,414,146.51	858,706,265.58	75,292,119.07	9.61
การรวบรวมผลิตผล	228,202,867.09	134,213,143.67	-93,989,723.42	-41.19
การแปรรูปผลิตผล	68,332,377.05	83,691,479.11	15,359,102.06	22.48
การให้บริการและส่งเสริมการเกษตร	646,219.00	609,800.00	-36,419.00	-5.64
ผลการดำเนินงาน				
รายได้ทั้งสิ้น	1,226,567,963.97	1,288,761,949.96	62,193,985.99	5.07
รายได้ธุรกิจหลัก	1,141,448,694.63	1,217,928,155.68	76,479,461.05	6.70
รายได้เฉพาะธุรกิจ	59,704,175.67	40,723,970.89	-18,980,204.78	-31.79
รายได้อื่น	25,415,093.67	30,109,823.39	4,694,729.72	18.47
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	1,185,584,277.49	1,245,206,385.73	59,622,108.24	5.03
ต้นทุนธุรกิจหลัก	984,479,937.90	1,043,610,111.61	59,130,173.71	6.01
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	112,162,085.17	91,278,581.24	-20,883,503.93	-18.62
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	88,942,254.42	110,317,692.88	21,375,438.46	24.03
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	40,983,686.48	43,555,564.23	2,571,877.75	6.28

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ตารางที่ 3.5 เปรียบเทียบแหล่งทุนดำเนินงานที่จัดหามาจากแหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอกของ
สหกรณ์การเกษตรทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ในระยะเวลา 2 ปี

หน่วย : บาท

ทุนดำเนินงาน	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
แหล่งเงินทุนภายในทั้งสิ้น	1,712,225,048.50	1,930,886,284.39	218,661,235.89	12.77
เงินรับฝากจากสมาชิกคงเหลือสิ้นปี	886,145,890.75	1,047,590,339.15	161,444,448.40	18.22
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่า	594,433,120.00	643,810,651.00	49,377,531.00	8.31
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า	160,385.00	131,011.00	-29,374.00	-18.31
ทุนสำรอง	241,232,585.42	258,245,077.89	17,012,492.47	7.05
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	80,499,786.47	87,969,727.39	7,469,940.92	9.28
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	887,000.00	1,312,000.00	425,000.00	47.91
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์	0.00	0.00	0.00	0.00
(ขาดทุนสะสม)	-134,861,170.38	-157,494,218.83	-22,633,048.45	16.78
กำไรสุทธิหรือการจัดสรร	1,780,731.92	5,101,406.99	3,320,675.07	186.48
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	41,946,719.32	44,220,289.80	2,273,570.48	5.42
แหล่งเงินทุนภายนอกทั้งสิ้น	1,241,945,550.76	1,850,225,283.20	608,279,732.44	48.98
เจ้าหนี้การค้า	25,131,663.89	36,065,544.06	10,933,880.17	43.51
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น	641,846,258.57	732,538,775.03	90,692,516.46	14.13
คำบารุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย	311,370.85	377,611.73	66,240.88	21.27
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	230,309,386.43	627,055,138.78	396,745,752.35	172.27
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	136,230,536.74	159,134,701.75	22,904,165.01	16.81
เงินกู้ยืมระยะยาว	10,854,043.84	20,679,602.47	9,825,558.63	90.52
ส่วนของหนี้ไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	16,121,062.14	12,936,726.84	-3,184,335.30	-19.75
เงินรับฝากจากอื่น ๆ คงเหลือสิ้นปี	145,534,297.97	196,710,362.29	51,176,064.32	35.16
เงินรับฝากจากสหกรณ์อื่นคงเหลือสิ้นปี	35,606,930.33	64,726,820.25	29,119,889.92	81.78
ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น	2,954,170,599.26	3,781,111,567.59	826,940,968.33	27.99

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ปี 2551 มีการใช้ทุนดำเนินงานทั้งจากแหล่งเงินทุนภายในและภายนอกของสหกรณ์ได้นำมาลงทุนในสินทรัพย์ทั้งการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนและสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ซึ่งสหกรณ์มีสินทรัพย์ทั้งสิ้น 3,781,111,567.59 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 826,940,968.33 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 28 โดยเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนหรือสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ได้รวดเร็ว ซึ่งส่วนที่เป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีจำนวนมากที่สุดคือ สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นมีจำนวนทั้งสิ้น 873,119,673.87 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 437,838,280.93 บาทหรือเพิ่มขึ้นเป็น 1 เท่า รองลงมาคือ เงินให้กู้ยืมระยะสั้นสุทธิมีจำนวนทั้งสิ้น 751,618,361.06 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 23,657,793.69 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 และอันดับที่สาม คือ เงินฝากธนาคารมีจำนวนทั้งสิ้น 372,591,516.75 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 94,964,562.74 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 34 และในส่วนที่เป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่มีจำนวนมากที่สุดคือ เงินให้กู้ยืมระยะยาวสุทธิ มีจำนวนทั้งสิ้น 872,453,344.92 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 51,212,895.81 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 รองลงมาคือ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิมีจำนวนทั้งสิ้น 292,869,643.93 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 46,296,666.77 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 19 และอันดับที่ 3 คือ เงินลงทุนระยะยาวมีจำนวนทั้งสิ้น 18,067,960.00 บาทลดลงจากปี 2550 จำนวน 10,914,990.00 บาทหรือลดลงร้อยละ 38 ซึ่งเงินลงทุนระยะยาวเป็นเงินทุนส่วนหนึ่งของสหกรณ์ที่ลงไปกับเงินลงทุนระยะยาวที่สหกรณ์ถือไว้มีอายุครบกำหนดได้ถอนคืนมากกว่าหนึ่งปีขึ้นไป เช่น พันธบัตรของรัฐบาล เป็นต้น (ตารางที่ 3.6)

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่มีเงินทุนจากแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ เป็นเงินรับฝากในปี 2551 จำนวน 1,309,027,521.69 บาทหรือร้อยละ 45 ของหนี้สินทั้งสิ้น รองลงมาเป็นหนี้สินอื่นๆจำนวน 786,189,840.53 บาทหรือร้อยละ 27 ของหนี้สินทั้งสิ้นและเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารเงินกู้ยืมระยะสั้นและเงินกู้ยืมระยะยาว จำนวน 753,218,377.50 บาทหรือร้อยละ 26 ของหนี้สินทั้งสิ้น (ตารางที่ 3.6)

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่มีเงินทุนดำเนินงานคงเหลือในวันสิ้นปี 2551 จำนวน 3,781,111,567.59 บาทเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 826,940,968.33 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 28 โดยเป็นทุนของสหกรณ์การเกษตรจำนวน 883,295,945.24 บาทหรือร้อยละ 23 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 57,216,787.49 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 โดยสมาชิกมีการถือหุ้นอยู่ในสหกรณ์เป็นทุนเรือนหุ้นจำนวนทั้งสิ้น 643,941,662 บาทหรือร้อยละ 17 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 49,348,157 บาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 เปรียบเทียบฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ในระยะเวลา 2 ปี

หน่วย : บาท

ฐานะการเงิน	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
สินทรัพย์ทั้งสิ้น	2,954,170,599.26	3,781,111,567.59	826,940,968.33	27.99
สินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้น	1,832,413,050.47	2,565,897,685.17	733,484,634.70	40.03
เงินสด	11,375,683.35	10,003,116.76	-1,372,566.59	-12.07
เงินฝากธนาคาร	277,626,954.01	372,591,516.75	94,964,562.74	34.21
เงินฝากสหกรณ์อื่น	76,657,008.47	73,654,634.53	-3,002,373.94	-3.92
เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง	5,316,385.15	3,915,046.65	-1,401,338.50	-26.36
เงินลงทุนระยะสั้น	0.00	1,000.00	1,000.00	0.00
ลูกหนี้ระยะสั้นสุทธิ	112,753,883.12	277,981,130.92	165,227,247.80	146.54
สินค้าคงเหลือ	106,334,237.81	115,547,028.63	9,212,790.82	8.66
เงินให้กู้ยืมระยะสั้นสุทธิ	727,960,567.37	751,618,361.06	23,657,793.69	3.25
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับสุทธิ	79,106,938.25	87,466,176.00	8,359,237.75	10.57
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	435,281,392.94	873,119,673.87	437,838,280.93	100.59
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนทั้งสิ้น	1,121,757,548.79	1,215,213,882.42	93,456,333.63	8.33
เงินลงทุนระยะยาว	28,982,950.00	18,067,960.00	-10,914,990.00	-37.66
เงินให้กู้ยืมระยะยาวสุทธิ	821,240,449.11	872,453,344.92	51,212,895.81	6.24
ลูกหนี้ระยะยาวสุทธิ	13,980,273.00	16,459,268.12	2,478,995.12	17.73
มูลค่าพันธบัตรสุทธิ	730,100.00	3,414,455.90	2,684,355.90	367.67
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	246,572,977.16	292,869,643.93	46,296,666.77	18.78
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	1,349,439.68	1,698,277.93	348,838.25	25.85
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	8,901,359.84	10,250,931.62	1,349,571.78	15.16

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ฐานะการเงิน	ปี 2550	ปี 2551	การเปลี่ยนแปลง	
			จำนวน	ร้อยละ
หนี้สินทั้งสิ้น	2,128,091,441.51	2,897,815,622.35	769,724,180.84	36.17
หนี้สินหมุนเวียนทั้งสิ้น	1,981,006,860.93	2,718,001,318.13	736,994,457.20	37.20
เงินรับฝาก	1,067,287,119.05	1,309,027,521.69	241,740,402.64	22.65
เจ้าหนี้การค้า	25,131,663.89	36,065,544.06	10,933,880.17	43.51
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น	641,846,258.57	732,538,775.03	90,692,516.46	14.13
ส่วนของหนี้ไม่หมุนเวียนที่กำหนดชำระภายใน 1 ปี	16,121,062.14	12,936,726.84	-3,184,335.30	-19.75
ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย	311,370.85	377,611.73	66,240.88	21.27
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	230,309,386.43	627,055,138.78	396,745,752.35	172.27
หนี้สินไม่หมุนเวียนทั้งสิ้น	147,084,580.58	179,814,304.22	32,729,723.64	22.25
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	136,230,536.74	159,134,701.75	22,904,165.01	16.81
เงินกู้ยืมระยะยาว	10,854,043.84	20,679,602.47	9,825,558.63	90.52
ทุนของสหกรณ์ทั้งสิ้น	826,079,157.75	883,295,945.24	57,216,787.49	6.93
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่า	594,433,120.00	643,810,651.00	49,377,531.00	8.31
ทุนเรือนหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า	160,385.00	131,011.00	-29,374.00	-18.31
ทุนสำรอง	241,232,585.42	258,245,077.89	17,012,492.47	7.05
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	80,499,786.47	87,969,727.39	7,469,940.92	9.28
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	887,000.00	1,312,000.00	425,000.00	47.91
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (ขาดทุนสะสม)	0.00 -134,861,170.38	0.00 -157,494,218.83	0.00 -22,633,048.45	0.00 16.78
กำไรสุทธิหรือการจัดสรร	1,780,731.92	5,101,406.99	3,320,675.07	186.48
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	41,946,719.32	44,220,289.80	2,273,570.48	5.42
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	2,954,170,599.26	3,781,111,567.59	826,940,968.33	27.99
ทุนดำเนินงาน	2,954,170,599.26	3,781,111,567.59	826,940,968.33	27.99

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ส่วนต่อไปเป็นผลการศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ สหกรณ์การเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 89 สหกรณ์แต่ในการศึกษาคั้งนี้มีสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องเพียง 50 สหกรณ์อีก 39 สหกรณ์ดำเนินธุรกิจไม่ต่อเนื่องและให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนจึงไม่สามารถรวบรวมในการศึกษาคั้งนี้ได้ และผลการศึกษาในส่วนที่ 1 เป็นลักษณะพื้นฐานทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรและส่วนที่ 2 คือ ผลการดำเนินงาน จำนวนสมาชิก ธุรกิจหลักของสหกรณ์การเกษตรและส่วนสุดท้าย ส่วนที่ 3 คือ ปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งแต่ละส่วนข้างต้นจะบอกถึงลักษณะของผลดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

3.4 ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1 ระยะเวลาก่อตั้งของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาการก่อตั้งมากกว่า 30 ปีมีจำนวน 15 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 30) รองลงมาสหกรณ์การเกษตร 14 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 28) มีระยะเวลาการก่อตั้งอยู่ระหว่าง 11-20 ปี ซึ่งมีสหกรณ์การเกษตรที่มีการก่อตั้งหลังปี 2546 จำนวน 10 แห่ง และพบว่ามีสหกรณ์การเกษตรที่มีระยะเวลาการก่อตั้งมากที่สุดคือ 37 ปี มีจำนวน 3 แห่งคือสหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ด สหกรณ์การเกษตรแม่แตง และสหกรณ์การเกษตรแม่ริม เป็นสหกรณ์ที่มีระยะเวลาการก่อตั้งสูงสุดจากสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่นำมาศึกษา และสหกรณ์ที่มีระยะเวลาการก่อตั้งต่ำที่สุดคือ 2 ปี คือ สหกรณ์ผู้ปลูกหอมแดงแม่แจ่ม สหกรณ์เกษตรกรรมแม่นาวาง สหกรณ์เพื่อการผลิตและแปรรูปการเกษตรแม่ทัง และสหกรณ์พัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพดอยเต่า (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระยะเวลาก่อตั้ง

ระยะเวลาการก่อตั้ง (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1-10 ปี	12	24.00
11-20 ปี	14	28.00
21-30 ปี	9	18.00
มากกว่า 30 ปี	15	30.00
รวม	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	(N=50) 19.60	
ค่าสูงสุด	37	
ค่าต่ำสุด	2	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ที่มา: จากการคำนวณ

3.4.2 จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร

จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสามารถแสดงรายละเอียดจำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำแนกตามจำนวนสมาชิกในแต่ละปี จากตารางพบว่า โดยรวมส่วนใหญ่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งมีจำนวนสมาชิกจำนวน 251-1,250 คน ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 พบว่าสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดมีสหกรณ์ที่มีสมาชิกต่ำที่สุด 60 คน คือ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง และจำนวนสมาชิกมากที่สุด 6,656 คน เป็นของสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีสมาชิกมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-พ.ศ.2551 และจำนวนสมาชิกเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างทั้งหมดในปี 2551 มีจำนวน 1,252.23 คน จากระยะเวลาที่ผ่านมา 6 ปี พบว่าจำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่เชียงใหม่ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในแต่ละปี

จำนวนสมาชิก	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
50-250 คน	9	22.5	9	20.93	8	17.39	12	24.00	10	20.00	9	18.00
251-1,250 คน	15	37.5	18	41.86	21	45.65	20	40.00	22	44.00	23	46.00
1,251-6,250 คน	15	37.5	15	34.88	16	34.78	17	34.00	17	34.00	17	34.00
มากกว่า 6,250 คน	1	2.5	1	2.33	1	2.17	1	2.00	1	2.00	1	2.00
ยังไม่ดำเนินงาน	10	0.00	7	0.00	4	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	1,392.66(N=40)		1,330.17(N=43)		1,287.73(N=46)		1,207.69(N=50)		1,232.21(N=50)		1,252.23(N=50)	
ค่าสูงสุด	6,730.00		6,654.00		6,663.00		6,687.00		6,641.00		6,656.00	
ค่าต่ำสุด	50		55		55		60		57		60	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณ

3.4.3 จำนวนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตร

จำนวนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรสามารถแสดงเป็นรายละเอียดจำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำแนกตามจำนวนเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรในแต่ละปี โดยเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ในที่นี้หมายความถึงเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่อยู่ในสหกรณ์การเกษตรทุกตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีจำนวนเจ้าหน้าที่สหกรณ์จำนวน 1-20 คน รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สหกรณ์จำนวน 21-30 คนและพบว่าสหกรณ์ที่มีจำนวนเจ้าหน้าที่มากกว่า 31 คนขึ้นไปมีเพียง 1 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง ซึ่งสหกรณ์การเกษตรสันป่าตองเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีระบบการดำเนินงานของสหกรณ์แบ่งเป็นหลายส่วนงานและมีสำนักงานที่ใช้ในการดำเนินแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกจะเป็นการดำเนินงานส่วนของสำนักงานใหญ่ที่ดำเนินงานให้บริการเกี่ยวกับด้านเอกสารข้อมูลต่างๆและส่วนที่สองจะเป็นศูนย์ปฏิบัติงานที่ถูกแยกออกมาเพื่อให้บริการด้านการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร เช่น การให้บริการตรวจวัดหรือชั่งผลผลิตทางการเกษตรที่เกษตรกรรวบรวมมาขายให้กับเกษตรกร เป็นต้น และสำหรับสหกรณ์ที่ไม่มีเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เนื่องจากว่าสหกรณ์การเกษตรนั้นเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กจึงไม่ได้มีการก่อตั้งเป็นสำนักงานเต็มรูปแบบแต่ก็มีการจดทะเบียนดำเนินงานเป็นสหกรณ์ ซึ่งก็มีการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อดำเนินธุรกิจอยู่บ้างในแต่ละปีแต่อาจจะไม่ได้มีปริมาณธุรกิจที่มากนัก ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรเหล่านี้บางแห่งก็มีการว่าจ้างผู้มาทำบัญชีเป็นครั้งคราวเพื่อทำบัญชีสรุปรายงานกิจการประจำปีหรือสหกรณ์บางแห่งมีการรวบรวมสมาชิกและจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นซึ่งเป็นกลุ่มเล็กๆก็จะมีที่ตั้งสหกรณ์อยู่ในส่วนของสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ก็ไม่ได้มีเจ้าหน้าที่ประจำของสหกรณ์โดยก็จะมีขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาช่วยในการทำบัญชีรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่นักวิชาการเกษตรของ อบต. ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรตำบลสันโป่ง สหกรณ์ผู้ปลูกหอมแดงแม่แจ่ม เป็นต้น หรือบางแห่งประธานกรรมการก็ทำบัญชีด้วยตัวเอง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วหากเป็นสหกรณ์การเกษตรหลายๆของแต่ละอำเภอหรือเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีการดำเนินธุรกิจที่มีปริมาณมากก็จะมีเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายงานที่แบ่งกันอย่างชัดเจนมากกว่าสหกรณ์ขนาดเล็กที่มีการดำเนินธุรกิจที่มีปริมาณน้อย (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามจำนวนเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในแต่ละปี

จำนวนเจ้าหน้าที่สหกรณ์ (คน)	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-20 คน	37	92.50	38	88.37	40	86.95	42	84.00	40	80.00	39	78.00
21-30 คน	0	0.00	2	4.65	1	2.17	2	4.00	3	6.00	4	8.00
มากกว่า 31 คน	1	2.50	1	2.33	1	2.17	1	2.00	1	2.00	1	2.00
ไม่มีเจ้าหน้าที่	2	5.00	2	4.65	4	8.69	5	10.00	6	12.00	6	12.00
ยังไม่ดำเนินงาน	10	0.00	7	0.00	4	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	10.05(N=40)		9.73(N=43)		9.05(N=46)		8.81(N=50)		9.02(N=50)		9.25(N=50)	
ค่าสูงสุด	85		86		87		83		85		90	
ค่าต่ำสุด	1		1		1		1		1		1	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

3.4.4 ระดับการศึกษาและประสบการณ์ของประธานกรรมการของสหกรณ์การเกษตร

ประธานกรรมการส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับการศึกษา 7-12 ปีหรือระดับชั้นมัธยมศึกษา ปวช. รองลงมาคือ ระดับการศึกษา 4-6 ปีหรือชั้นประถมศึกษา หากพิจารณาโดยรวมในแต่ละปีจะเห็นว่าที่น่าสังเกตคือ แม้ว่าจำนวนสหกรณ์ที่ประธานกรรมการมีระดับการศึกษาที่อยู่ในระดับ 13-16 ปีหรือระดับปวส.และปริญญาตรี จะมีจำนวนน้อยแต่ก็มีจำนวนสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆในแต่ละปี นอกจากนี้ยังพบว่าประธานกรรมการของสหกรณ์ที่มีระดับการศึกษาที่สูงสุดถึง 18 ปีคือระดับปริญญาโท ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์เพื่อให้มีประสิทธิภาพการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น (ตารางที่ 3.10)

เมื่อพิจารณาในส่วนของคุณวุฒิของประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตร ตามข้อบังคับของสหกรณ์ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งของกรรมการ กำหนดให้คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีหรือวาระละ 2 ปี โดยถือปีทางบัญชีและประธานกรรมการสามารถดำรงตำแหน่งต่อเนื่องกัน 2 วาระต่อเนื่อง(4 ปี)ได้ เมื่อครบวาระที่ 2 ปีที่ 2 จะต้องมีการเว้นวรรคการดำรงตำแหน่งอย่างน้อย 1 ปี และจากสหกรณ์การเกษตรทั่วไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 50 แห่ง ในระยะเวลาที่ทำการศึกษา 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-2551 พบว่า ส่วนใหญ่ประธานกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการของปี 2551 ได้เคยมีประสบการณ์ในการได้รับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการมาแล้ว 3 ปี(ครั้ง) ในระยะเวลา 6 ปีที่ทำการศึกษา โดยคิดเป็นจำนวนสหกรณ์การเกษตร 23 แห่ง และรองลงมาคือ ประธานกรรมการเคยมีประสบการณ์ในการได้รับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ 4 ปี(ครั้ง) โดยคิดเป็นจำนวนสหกรณ์การเกษตร 13 แห่ง อีกทั้งมีจำนวนสหกรณ์การเกษตร 3 แห่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการของปี 2551 ได้เคยมีประสบการณ์ในการได้รับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการมาแล้ว 2 ปีและมีจำนวนสหกรณ์การเกษตรเพียง 1 แห่งที่ประธานกรรมการเคยมีประสบการณ์ในการได้รับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการสูงที่สุดคือ 5 ปี(ครั้ง) ในระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้จำนวนสหกรณ์เกษตรที่เหลือจำนวน 10 แห่งเป็นสหกรณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการของปี 2551 ได้รับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการเพียง 1 ปี ซึ่งจากจำนวนประสบการณ์นี้เป็นการแสดงจำนวนปี (ครั้ง)ของการมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการในระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น

หากพิจารณาจากความต่อเนื่องของการได้รับดำรงตำแหน่งการเป็นประธานกรรมการของผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการของปี 2551 พบว่า มีจำนวนสหกรณ์ 21 แห่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการของปี 2551 ได้ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี รองลงมาคือ ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 4 ปี(2 วาระต่อเนื่อง) มีจำนวนสหกรณ์ 10 แห่งและสุดท้ายดำรง

ตำแหน่งต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 2 ปี (1 วาระ) มีจำนวนสหกรณ์ 5 แห่ง นอกจากนั้นสหกรณ์การเกษตรจำนวน 14 แห่งเป็นสหกรณ์การเกษตรที่ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการของปี 2551 ไม่ได้มีการดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง การได้รับเลือกตั้งให้มีการดำรงตำแหน่งประธานกรรมการอย่างต่อเนื่องหลายวาระ แสดงถึง การได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกที่ให้บริหารงานต่อ หรือกล่าวได้ประธานคนนั้นมีการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมทั้งในด้านประสิทธิภาพและความสามารถในการบริหารทำให้สหกรณ์การเกษตรสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างราบรื่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3.10 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับการศึกษาของประธานกรรมการในแต่ละปี

ระดับการศึกษา	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4-6 ปี	13	32.50	13	30.23	12	26.09	14	28.00	13	26.00	11	22.00
7-12 ปี	22	55.00	24	55.81	27	58.70	25	50.00	21	42.00	24	48.00
13-16 ปี	5	12.50	5	11.63	6	13.04	10	20.00	15	30.00	13	26.00
มากกว่า 16 ปี	0	0.00	1	2.33	1	2.17	1	2.00	1	2.00	2	4.00
ยังไม่ดำเนินงาน	10	0.00	7	0.00	4	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	9.50(N=40)		9.76(N=43)		10.14(N=46)		10.5(N=50)		11.10(N=50)		11.29(N=50)	
ค่าสูงสุด	16		18		18		18		18		18	
ค่าต่ำสุด	4		4		4		4		4		4	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณ

3.4.5 ระดับการศึกษาและประสบการณ์ของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร

ระดับการศึกษาของผู้จัดการของผู้จัดการสหกรณ์โดยส่วนใหญ่ผู้จัดการจบการศึกษาที่ระดับ 13-16 ปีหรือชั้น ปวส.ปริญญาตรี รongลงคือ 9-12 ปีหรือระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการศึกษาของผู้จัดการที่สูงที่สุดคือ 18 ปีหรือระดับปริญญาโท ซึ่งตั้งแต่ปี 2548 มีจำนวนสหกรณ์ที่ผู้จัดการมีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวโน้มที่ดีมากขึ้นที่จะแสดงถึงว่าสหกรณ์ถูกยกระดับความสำคัญมากขึ้น (ตารางที่ 3.11)

ผู้จัดการสหกรณ์เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สหกรณ์มีการดำเนินงานไปในแนวทางที่จะนำพาให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการพิจารณาถึงระดับประสบการณ์ของผู้จัดการสหกรณ์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรเพราะผู้จัดการเป็นผู้ที่รับนโยบายและแผนงานมาจากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรเพื่อนำมาปฏิบัติต่อ ดังนั้นระดับการศึกษาและประสบการณ์ของผู้จัดการจึงมีความสำคัญมากเพราะต้องนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน จากตารางที่ 3.12 จากสหกรณ์การเกษตรที่ทำการศึกษจากทั้งหมด พบว่า มีสหกรณ์การเกษตรหลายแห่งที่ไม่มีผู้จัดการสหกรณ์แต่มีเพียงประธานกรรมการเท่านั้นที่ดำรงตำแหน่งทั้งสองอย่างพร้อมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีสมาชิกไม่มากนัก โดยที่ ประธานกรรมการทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจในการบริหารเปรียบเสมือนผู้จัดการ หากพิจารณารายปี พบว่า ปีพ.ศ.2546 มีจำนวนสหกรณ์การเกษตรที่ไม่มีผู้จัดการสหกรณ์ 17 แห่ง และจากสหกรณ์จำนวน 17 แห่งนี้ ในปี 2549 พบว่ามีจำนวนสหกรณ์การเกษตรที่ไม่มีผู้จัดการลดลงเหลือเพียง 15 แห่งในปี 2548 ดังนั้นเมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดจึงทำให้เห็นว่าผู้จัดการสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรที่ทำการศึกษานี้ ส่วนใหญ่มีระดับประสบการณ์ในการบริหารทางด้านสหกรณ์การเกษตร 1-10 ปี รongลงมาคือ 11-20 ปีและมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ซึ่งพบว่าระดับประสบการณ์ของผู้จัดการสหกรณ์ที่มากที่สุดตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-พ.ศ.2551คือ ผู้จัดการมีประสบการณ์มากกว่า 27 ปี คือ สหกรณ์การเกษตรสารภี (ตารางที่ 3.12)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาแนวโน้มทั้งระดับการศึกษาและประสบการณ์ของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรพบว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะทำให้สหกรณ์การเกษตรสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องทั้งในด้านปรับปรุงสหกรณ์การเกษตรส่วนการดำเนินงานและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้น

ตารางที่ 3.11 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้จัดการในแต่ละปี

ระดับการศึกษาของผู้จัดการ	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9-12 ปี	4	13.79	3	9.68	3	9.68	5	14.29	7	19.44	7	18.92
13-16 ปี	24	82.76	27	87.10	27	87.10	28	80.00	27	75.00	27	72.97
มากกว่า 16 ปี	1	3.45	1	3.23	1	3.23	2	5.71	2	5.56	3	8.11
ไม่มีผู้จัดการ	17	0.00	17	0.00	17	0.00	15	0.00	14	0.00	13	0.00
ยังไม่ได้ดำเนินงาน	4	0.00	2	0.00	2	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	15.33(N=29)		15.38(N=31)		15.52(N=31)		15.24(N=35)		15.03(N=36)		15.11(N=37)	
ค่าสูงสุด	18		18		18		18		18		18	
ค่าต่ำสุด	12		12		12		9		9		9	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ได้ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 3.12 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับประสบการณ์ของผู้จัดการในแต่ละปี

ระดับประสบการณ์	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-10 ปี	19	65.52	20	64.52	20	64.52	23	65.71	23	63.89	22	59.46
11-20 ปี	5	17.24	6	19.35	5	16.13	6	17.14	7	19.44	8	21.62
มากกว่า 20 ปี	5	17.24	5	16.13	6	19.35	6	17.14	6	16.67	7	18.92
ไม่มีผู้จัดการ	17	0.00	17	0.00	17	0.00	15	0.00	14	0.00	13	0.00
ยังไม่ได้ดำเนินงาน	4	0.00	2	0.00	2	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	9.78(N=29)		10.03(N=31)		10.97(N=31)		10.58(N=35)		10.97(N=36)		11.46(N=37)	
ค่าสูงสุด	27		28		29		30		31		32	
ค่าต่ำสุด	1		1		1		1		1		1	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ได้ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณ

3.4.6 กิจกรรมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตร

กิจกรรมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์แสดงถึงการทำให้สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยจำเป็นที่จะต้องมาจากความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในแนวทางเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันที่สหกรณ์ตั้งไว้ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่เพื่อทำให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์สูงสุดเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่ในแต่ละปีสหกรณ์การเกษตรมีการให้เจ้าหน้าที่ทำกิจกรรมการฝึกอบรมปีละ 1-2 ครั้งต่อปี รองลงคือ 3-4 ครั้งต่อปี และกิจกรรมการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่มากกว่า 6 ครั้งต่อปีมีสหกรณ์จำนวนน้อยมากและเมื่อพิจารณาจำนวนสูงสุดในแต่ละปี พบว่าสหกรณ์ที่มีกิจกรรมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จำนวนสูงสุดคือ สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด ยกเว้นในปี พ.ศ.2548 ที่กิจกรรมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จำนวนสูงสุด คือ สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง ซึ่งสหกรณ์การเกษตรพัฒนามีกิจกรรมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่มากที่สุดเนื่องจาก สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด อำเภอแม่ริมหรือสหกรณ์วัดป่าฯ เป็นสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนวัดป่าดารารัถิรมย์ ดังนั้นการฝึกอบรมอาจจะอยู่ทั้งในส่วนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์และในส่วนที่เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนวัดป่าดารารัถิรมย์ด้วย (ตารางที่ 3.13)

ตารางที่ 3.13 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามกิจกรรมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในแต่ละปี

กิจกรรมการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่สหกรณ์ (จำนวนครั้ง/ปี)	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2 ครั้ง	30	75.00	34	79.07	37	80.43	38	76.00	36	72.00	35	70.00
3-4 ครั้ง	8	20.00	7	16.28	6	13.04	7	14.00	8	16.00	8	16.00
5-6 ครั้ง	2	5.00	1	2.33	2	4.35	3	6.00	5	10.00	4	8.00
มากกว่า 6 ครั้ง	0	0.00	1	2.33	1	2.17	2	4.00	1	2.00	3	6.00
ยังไม่ดำเนินงาน	10	0.00	7	0.00	4	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	2.03(N=40)		2.02(N=43)		1.98(N=46)		2.23(N=50)		2.31(N=50)		2.35(N=50)	
ค่าสูงสุด	6		7		7		10		9		8	
ค่าต่ำสุด	1		1		1		1		1		1	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณ

3.4.7 การดำเนินงานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรมากขึ้น จะเป็นการลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนและช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานสูงขึ้น ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะมีผลต่อการทำให้ผลผลิตของสหกรณ์การเกษตรสามารถเพิ่มขึ้นได้ ดังนั้นการให้ความสำคัญในการลงทุนด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์การเกษตรก็เป็นส่วนสำคัญในการทำให้สหกรณ์มีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่อปีโดยส่วนมากเท่ากับ 12,501- 62,500 บาทต่อปี รองลงมาเท่ากับ 2,501- 12,500 บาทต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการพัฒนาสหกรณ์ให้มีความก้าวหน้าในด้านข้อมูลข่าวสารและให้ความสนใจในใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานมากขึ้น แต่ก็มีสหกรณ์การเกษตรหลายแห่งในจำนวนที่ทำการศึกษานี้ที่ไม่ได้มีการแยกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ออกมาโดยเฉพาะเพื่อให้เห็นชัดเจนแต่นำค่าใช้จ่ายส่วนนี้ไปรวมไว้ในค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด และเมื่อพิจารณาในส่วนของค่าสูงสุดที่เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็พบว่า มีจำนวนที่ค่อนข้างสูงมาก และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงเช่นกัน ดังนั้นก็ถือว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นี้ก็เป็นสิ่งที่สหกรณ์การเกษตรได้ให้ความสำคัญ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ (ตารางที่ 3.14)

ตารางที่ 3.14 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามค่าใช้จ่ายดำเนินงานในส่วนของเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์ในแต่ละปี

ค่าใช้จ่ายดำเนินงานในส่วนของเทคโนโลยีสารสนเทศ(บาทต่อปี)	2546		2547		2548		2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
500-2,500 บาท	1	4.55	1	3.85	2	8.33	4	14.81	5	16.67	5	17.86
2,501-12,500 บาท	5	22.73	4	15.38	4	16.67	5	18.52	8	26.67	8	28.57
12,501-62,500 บาท	14	63.64	18	69.23	14	58.33	14	51.85	14	46.67	11	39.29
มากกว่า 62,500 บาท	2	9.09	3	11.54	4	16.67	4	14.81	3	10.00	4	14.29
ไม่มีการแยกค่าใช้จ่ายส่วนนี้เฉพาะ	18	0.00	17	0.00	22	0.00	23	0.00	20	0.00	22	0.00
ยังไม่ดำเนินงาน	10	0.00	7	0.00	4	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00	50	100.00
ค่าเฉลี่ย	36,413.70(N=22)		32,581.79(N=26)		35,209.82(N=24)		45,837.5(N=27)		43,027.03(N=30)		44,249.67(N=28)	
ค่าสูงสุด	213,700		100,000		150,000		300,000		470,000		508,000	
ค่าต่ำสุด	500		650		550		500		650		500	

หมายเหตุ : N หมายถึง จำนวนสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการสำรวจ

ยังไม่ดำเนินงาน หมายถึง สหกรณ์ที่เริ่มดำเนินงานหลังปี 2546 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณ

3.5 ผลการดำเนินงาน จำนวนสมาชิก ธุรกิจหลักของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

3.5.1 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนสหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2546 มีจำนวนสหกรณ์การเกษตรขาดทุนจำนวน 11 แห่ง (ร้อยละ 28 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด) และมีจำนวนสหกรณ์ขาดทุนเพิ่มขึ้นเป็น 19 แห่ง (ร้อยละ 38 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด) ในปี 2550 ซึ่งการขาดทุนมีผลต่อกำไรสุทธิมากทำให้กำไรลดลงและผลการขาดทุนของสหกรณ์การเกษตรย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกทั้งทางตรงและทางอ้อม หากไม่มีการปรับปรุงการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจของสหกรณ์ในการคงอยู่เพื่อบริการสมาชิกต่อไปในอนาคต (ตารางที่ 3.15)

3.5.2 อัตราเพิ่มขึ้น (ลดลง) ของจำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรโดยรวมในแต่ละปี

จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรมีจำนวนของสมาชิกเพิ่มขึ้นในแต่ละปีตั้งแต่ปี 2546 ถึง ปี 2550 แต่เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง พบว่า โดยรวมสหกรณ์การเกษตรมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปี 2550 ในช่วงปี 2546-2547 มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นคิดเป็นอัตราร้อยละ 3.14 และในช่วงปี 2550 ถึง 2551 อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกลดลงเหลือร้อยละ 2.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์การเกษตรขาดการจูงใจที่จะทำให้มีการเพิ่มขึ้นของการเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้ที่ยังไม่ได้ตัดสินใจมาเป็นสมาชิกขาดความเชื่อมั่นและไม่เข้าใจหลักการของสหกรณ์การเกษตรว่าจะสามารถช่วยแก้ปัญหาให้สมาชิกได้อย่างไร อีกทั้งสมาชิกที่มีอยู่ก็ขาดความศรัทธาและความเชื่อมั่น จึงไม่เกิดแรงกระตุ้นต่อผู้ที่ยังไม่เป็นสมาชิกมากนัก ซึ่งหากสหกรณ์สามารถให้ความรู้ความเข้าใจในหลักของสหกรณ์ที่ถูกต้องแก่สมาชิก ก็จะทำให้สมาชิกเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในธุรกิจของสหกรณ์มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของสมาชิกอีกต่อหนึ่งได้ (ตารางที่ 3.16)

ตารางที่ 3.15 ผลการดำเนินงานส่วนกำไร (ขาดทุน) ของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมในแต่ละปี จำแนกตามผลการดำเนินงานกำไรและขาดทุน

ผลการดำเนินงาน	2546		2547		2548		2549		2550	
	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนเงิน (บาท)
มีกำไร	29(72.5%)	42,262,585.64	30(69.76%)	68,957,108.60	31(67.39%)	47,199,254.61	37(74.00%)	49,287,495.48	31(62.00%)	48,337,083.91
ขาดทุน	11(27.5%)	10,993,776.30	13(30.23%)	11,806,366.77	15(32.61%)	16,191,349.70	13(26.00%)	14,218,761.15	19(38.00%)	14,430,424.87
รวมกำไรสุทธิ	40	31,268,809.34	43	57,150,741.83	46	31,007,904.91	50	35,068,734.33	50	33,906,659.04
ค่าเฉลี่ย	744,495.46		1,360,731.95		738,283.45		701,374.69		678,133.18	
ค่าสูงสุด	11,047,765.35		23,104,453.57		17,577,820.25		15,494,235.24		17,063,629.93	
ค่าต่ำสุด	-8,865,980.51		-6,873,948.30		-5,112,573.91		-5,842,115.42		-8,463,190.26	

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 3.16 อัตราเพิ่มขึ้น (ลดลง) ของจำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ในแต่ละปี

จำนวนสมาชิก (คน)	2546	2547	2548	2549	2550	2551
จำนวนสมาชิก	52,879	54,542	56,557	57,897	58,490	60,115
จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น(ลดลง)จากปีก่อน	-	1,663	2,015	1,340	593	1,625
อัตราเพิ่มขึ้น(ลดลง)ร้อยละ	-	3.14	3.69	2.37	1.02	2.78

ที่มา: จากการคำนวณ

3.5.3 ธุรกิจหลักของสหกรณ์การเกษตร

ในส่วนนี้จะแสดงจำนวนของสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจหลักแต่ละประเภทในแต่ละปีเมื่อพิจารณาธุรกิจหลักที่มีจำนวนสหกรณ์ดำเนินงานมากที่สุด คือ ธุรกิจสินเชื่อโดยเฉลี่ยในแต่ละปี มีสหกรณ์ที่มีธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลักมีร้อยละ 70 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด รองลงมาคือ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 67 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดและธุรกิจหลักที่มีจำนวนสหกรณ์ดำเนินงานน้อย คือ ธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและผลิตสินค้าและธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตรโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 10 และ 8 ของจำนวนสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า ธุรกิจหลักที่สำคัญในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่คือ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายและธุรกิจรวบรวมผลผลิต แต่จะพบว่า การดำเนินธุรกิจประเภทธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายและธุรกิจรวบรวมผลผลิตมีสหกรณ์ที่ดำเนินงานในธุรกิจเหล่านี้มีจำนวนน้อยกว่าธุรกิจสินเชื่อเนื่องมาจากการลงทุนธุรกิจเหล่านี้ต้องใช้เงินทุนสูง ดังนั้นจึงพบว่า สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ในแต่ละปีจะมีการดำเนินงานธุรกิจสินเชื่อมากกว่าธุรกิจอื่น (ตารางที่ 3.17)

ตารางที่ 3.17 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจหลักแต่ละประเภทในแต่ละปี จำแนกรายธุรกิจ

รายการธุรกิจหลัก	2546		2547		2548		2549		2550	
	สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจ		สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจ		สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจ		สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจ		สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจสินเชื่อ	27	67.50	32	74.42	32	69.57	35	70.00	36	72.00
ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	24	60.00	33	76.74	27	58.70	33	66.00	38	76.00
ธุรกิจรวบรวมผลิตผล	20	50.00	25	58.14	20	43.48	24	48.00	22	44.00
ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและผลิตสินค้า	3	7.50	6	13.95	3	6.52	5	10.00	6	12.00
ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร	2	5.00	5	11.63	2	4.35	5	10.00	5	10.00
ยังไม่ดำเนินงาน	10	0.00	7	0.00	4	0.00	0	0.00	0	0.00
รวม	40	100.00	43	100.00	46	100.00	50	100.00	50	100.00

ที่มา: จากการคำนวณ

3.6 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างที่ทำการศึกษาเมื่อเรียงตามระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า ส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาสมาชิกมีหนี้ค้างชำระ เงินทุนในการดำเนินธุรกิจไม่เพียงพอและคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานและขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกรรมการและสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 87.79 และ 51 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.18)

ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาสมาชิกมีหนี้ค้างชำระ ซึ่งเป็นปัญหาที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาอื่น เช่น ปัญหาทางด้านภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับสมาชิกที่กู้เงินมาทำการเกษตร ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลผลิตที่ได้ลงทุนไปทำให้สมาชิกได้ผลตอบแทนน้อยหรือบางครั้งอาจขาดทุนทำให้สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดหรือปัญหาที่เกิดจากราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำและตลาดที่รับซื้อผลผลิตจากสหกรณ์ก็ไม่แน่นอนทำให้สมาชิกมีภาวะค่าใช้จ่ายสูงขึ้นทำให้ไม่สามารถชำระหนี้กับสหกรณ์ได้ตามกำหนด อีกทั้งประกอบสมาชิกบางส่วนคิดสัญญา ไม่มีวินัยทางการเงินในการที่จะชำระดอกเบี้ยและเงินต้น และยังมีการสร้างหนี้หลายทาง ทำให้สมาชิกมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ ทำให้มีผลกระทบต่อการชำระคืนเงินกู้แก่สหกรณ์ทำให้มีหนี้ค้างชำระเพิ่มขึ้นทุกๆปี และสมาชิกที่ค้างชำระหนี้บางส่วนก็ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ เช่น สมาชิกต้องการ โอนหนี้ของตนเข้ากองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรรมตามโครงการของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งปัญหาสมาชิกมีหนี้ค้างชำระทำให้ทราบว่าการทำงานของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ยังคงขาดการเร่งรัดติดตามหนี้สินอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ ถ้าหากคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรการบริหารงานและการวางแผนระบบด้านการเร่งรัดติดตามหนี้ก็จะเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ในการบริหารงานให้สามารถแก้ไขปัญหาให้เบาบางลงได้และควรจะมีวางระบบการเตือนการชำระหนี้ที่สามารถแจ้งเตือนให้สมาชิกได้ทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นอีกทางหนึ่ง

ในส่วนของปัญหาเงินทุนในการดำเนินธุรกิจไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาต่อเนื่องจากปัญหาที่สมาชิกมีหนี้ค้างชำระ ทำให้สหกรณ์การเกษตรมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน ส่วนหนึ่งของปัญหามาจาก สมาชิกบางคนขาดการมีส่วนร่วม ไม่เห็นความสำคัญและไม่ร่วมมือกับสหกรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความความรู้ความเข้าใจในหลักการของสหกรณ์ที่แท้จริงว่าหากการที่สมาชิกไม่ชำระหนี้ให้ตรงตามกำหนดสัญญาจะมีผลกระทบเกิดขึ้นกับสหกรณ์ ประกอบกับบางส่วนมาจากความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการในการบริหารจัดการสหกรณ์ที่จะเป็นสื่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ทำให้การติดต่อสื่อสารบางอย่าง

ไม่เกิดความชัดเจนเท่าที่ควรจึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างกันได้ บางครั้งคณะกรรมการมีการใช้อำนาจ ฎุระเบียบและมติของคณะกรรมการบางส่วนที่ต้องการจะเอื้อประโยชน์ในบางเรื่องให้แก่ตนเอง ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรบางแห่งไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัวเพราะยังถูกรอรับจากฝ่ายบริหาร จึงนำไปสู่ปัญหาความไม่โปร่งใสในสหกรณ์ที่เกิดขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะของปัญหาเงินทุนในการดำเนินธุรกิจควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ของการสะสมหุ้นไปยังสมาชิกอย่างทั่วถึงเพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญ มีการระดมหุ้นเพิ่มในโอกาสสำคัญต่างๆมีการณรงค์เพิ่มจำนวนสมาชิก เพราะการระดมทุนโดยให้สมาชิกสะสมหุ้นเพิ่มขึ้นจะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการทางการเงินเป็นอย่างมาก เนื่องจากเงินทุนส่วนดังกล่าวนี้ จะไม่มีต้นทุนของเงินทุนในรูปอัตราดอกเบี้ย อีกทั้งทุนเรือนหุ้นจัดเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวอีกด้วยและข้อเสนอแนะในส่วนของปัญหาคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน และขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกรรมการและสมาชิก รวมถึงปัญหาสมาชิกขาดความเชื่อมั่น และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดฝึกอบรมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และสมาชิกในด้านการบัญชี การตลาด การบริหารจัดการเฉพาะธุรกิจและส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานของสหกรณ์การเกษตรเพื่อให้การดำเนินของแต่ละฝ่ายที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันสามารถดำเนินงานร่วมกันไปพร้อมๆกันได้เป็นอย่างดี เพราะแต่ละฝ่ายเข้าใจหน้าที่ของตนเองได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้สหกรณ์การเกษตรสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและช่วยเหลือซึ่งกันและกันต่อไปในทุกๆฝ่าย

ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกหนึ่งปัญหาคือ ตลาดรับซื้อผลผลิตต่อจากสหกรณ์การเกษตรไม่มีความแน่นอนและขาดการประสานงานที่ดีด้านการตลาด ซึ่งปัญหานี้เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาอื่นๆได้เช่นกัน เพราะการรวบรวมผลผลิตต้องการตลาดที่แน่นอนและการประสานงานด้านการตลาดที่จะทำให้ราคาผลผลิตทางการเกษตรมีความแน่นอนและการระบายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากถ้าไม่มีการจัดการที่ดีด้านการตลาดแล้วจะส่งผลให้สหกรณ์การเกษตรไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะเก็บผลผลิตไว้ นอกจากนี้การที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากถูกตลาดผลผลิตทางการเกษตรจากต่างประเทศเข้ามาตีราคาซึ่งเป็นผลมาจากการลดภาษีนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรจึงทำให้ราคาผลผลิตภายในประเทศตกต่ำ เพราะสู้ราคาผลผลิตทางการเกษตรจากต่างประเทศที่ทะลักเข้ามาไม่ได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะขาดการเชื่อมโยงทางการตลาดตั้งแต่การผลิตจนกระทั่งถึงการจำหน่ายจากสหกรณ์การเกษตรท้องถิ่นไปสู่ขุมขุมสหกรณ์ระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาดลาดรับซื้อผลผลิตต่อจากสหกรณ์การเกษตรไม่มีความแน่นอน และขาดการประสานงานที่ดีด้านการตลาด คือ การที่สหกรณ์การเกษตรเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ตลาดกลางภาคเหนือ ซึ่งเป็นการสนับสนุนจากรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในแก้ปัญหาพืชผลทางการเกษตรล้นตลาดเพื่อให้มีองค์กรและสถานที่ในด้านการตลาด รวมทั้งเป็นแหล่งศูนย์กลางข้อมูลการผลิตและเป็นตลาดกลางสำหรับติดต่อเจรจาซื้อขายสินค้าสหกรณ์ด้วยที่จะทำให้เกษตรกรได้รับราคาที่เป็นธรรมและตลาดที่แน่นอนโดยลดความเสี่ยงด้านผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ อีกทั้งยังสามารถสร้างเครือข่ายสหกรณ์ จะทำให้ทราบถึงศักยภาพของแต่ละสหกรณ์ ซึ่งจะสามารถเข้าไปส่งเสริมได้อย่างทั่วถึง ตรงกลุ่มเป้าหมายทั้งการผลิตและการตลาด อีกทั้งยังจะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาระบบการผลิตสินค้าสหกรณ์ ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร เกิดการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์ เพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด โดยใช้ต้นทุนต่ำ ซึ่งจะทำให้เครือข่ายการตลาดขยายตัวเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรควรจะใช้ประโยชน์จากชุมนุมสหกรณ์ตลาดกลางภาคเหนือให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ให้บรรเทาลงได้

สหกรณ์การเกษตรยังคงประสบปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นแล้วมีการเชื่อมโยงกันทั้งปัญหาที่เกิดจากภายในและภายนอกสหกรณ์การเกษตร ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีผลทำให้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและส่งผลให้จำนวนสมาชิกลดน้อยลงด้วย ซึ่งปัญหาที่สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่พบมากที่สุดคือ สมาชิกมีหนี้ค้างชำระ รองลงมาเงินทุนในการดำเนินธุรกิจไม่เพียงพอ คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานและขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกรรมการและสมาชิก จึงทำให้สมาชิกขาดความเชื่อมั่นในสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ (ตารางที่ 3.18)

ตารางที่ 3.18 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัญหาในการดำเนินธุรกิจ

ปัญหาการดำเนินธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกมีหนี้ค้างชำระ	41	87.23
เงินทุนในการดำเนินธุรกิจไม่เพียงพอ	37	78.72
คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานและขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกรรมการและสมาชิก	24	51.06
สมาชิกขาดความเชื่อมั่นและขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์	21	44.68
ตลาดรับซื้อผลผลิตต่อจากสหกรณ์การเกษตรไม่มีความแน่นอนและขาดการประสานงานที่ดีด้านการตลาด	14	29.79
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่ทันสมัยเท่าที่ควรและขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์	11	23.40
พนักงานขาดความรู้และประสบการณ์การทำงาน	9	19.15
มีหนี้สงสัยจะสูญสูง	8	17.02
การจัดฝึกอบรมจากหน่วยงานรัฐให้กับคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ยังมีน้อย	8	17.02
มีพนักงานไม่เพียงพอ	6	12.77
จำนวนสมาชิกน้อยลง	6	12.77
นโยบายของรัฐไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์	5	10.64
ความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน	4	8.51
การจัดการสินค้าไม่เพียงพอจำหน่าย	3	6.38
ผลการดำเนินงานขาดทุนมาโดยตลอด	1	2.13
จำนวนสหกรณ์การเกษตรที่ระบุปัญหา	47	100.00

หมายเหตุ : สหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งสามารถระบุปัญหาได้มากกว่า 1 ปัญหา

ที่มา: จากการคำนวณ